

Trygghet, trygghet, trygghet, vems trygghet?

Symposium - Plats, Planering och Politik i socialt arbete

Jessica Petersson Berge

Institutionen för kultur och samhälle

Avdelningen för socialt arbete

NaPSa 2024

Syfte

Avhandlingens syfte är att studera socialtjänstens medverkan i samhällsplaneringen. Då en stor osäkerhet finns både hos socialtjänst och samhällsplanerare vad socialtjänsten kan bidra med i samhällsplaneringen så har jag valt att studera socialarbetarens förutsättningar för att medverka i samhällsplaneringen genom att utforska vilken områdeskunskap som skapas inom ramen för ett lokalt socialt arbete, vilken förståelse socialarbetaren skapar för platsen och dess relationer och hur den lokala kunskapen sedan kommer till uttryck i samhällsplanerande sammanhang och vilka roller detta kan generera för socialarbetaren. Avhandlingen kommer att bli en monografi och detta är ett utkast till ett av de empiriska kapitlen.

Alla kommentarer är av värde och mottages tacksamt, allt från hur texten är strukturerad, vad ni ser i materialet, tankar kring teoretiska begrepp och allt därtill. Tack för att ni tar er tid att läsa!

Metod

Avhandlingen har en etnografisk ansats. Med de valda metoderna, vilka är observationer, intervjuer, walk-alongs och dokumentstudier, hoppas jag kunna fånga några av de sociala praktiker som är med och formar socialtjänstens medverkan i samhällsplaneringen. Det är nästan uteslutande socialarbetare som har varit i fokus för detta fältarbete och det är de som ni kommer möta i denna text. Men den pågående detaljplaneprocessen för det aktuella området har också följts och intervjuer gjorts med ansvarig planarkitekt som också finns med i texten. Socialarbetarna som deltagit i studien arbetar antingen inom Områdesteam, som är en typ av fältverksamhet, eller inom Områdebaserad socialtjänst, som är icke-myndighetsutövande socialtjänst med fokus på förebyggande arbete, alla med koppling till det specifika området. Det är material från dessa metoder som denna text bygger på. Direkta citat, i huvudsak från intervjuer sätts inom citationstecken medan konversationer och uttalanden från fältanteckningar markeras som kursiverade men ej inom citationstecken.

Teoretiska perspektiv och begrepp

I denna text utgår jag från följande teoretiska perspektiv; *social hållbarhet, plats, staden som rättighet och appropriering och dominering.*

Social hållbarhet

Urbaniseringen i Sverige och världen är omfattande vilket skapar såväl möjligheter som utmaningar när det kommer till städernas utformning. Att planera för hållbara städer och samhällen lyfts därför fram i FN:s globala mål för 2030 (FN, 2023). En hållbar stadsutveckling definieras i dessa dokument som både hållbart byggande och hållbart planerande av bostäder och offentliga platser. Detta kräver samarbete mellan sektorer och styrning på olika nivåer inklusive utvecklade former för dialog med medborgare och näringsliv skriver Regeringen (2023).

Men urbana processer har enligt Harvey (1989) gått från att ha ett styrningsfokus till att vara styrda av entreprenörskap, där privata och offentliga aktörer ingår partnerskap för att försöka locka till sig nya investerare till den lokala platsen. Detta innebär då att samhället planeras utifrån målet om en attraktiv stad som kan attrahera investerare för att optimera ekonomisk tillväxt vilket då ytterligare kan bidra till att stadsförnyelse blir ett tillväxtorienterat projekt (Tahvilzadeh, 2015). Ur ett sådant perspektiv ses staden som konkurrensutsatt och det blir därför viktigt att planera för trygga och attraktiva stadsdelar som lockar till sig investerare och boende. Hur detta går ihop med social hållbarhet blir intressant att fundera på.

Mötesplats social hållbarhet (2022), som drivs gemensamt av Folkhälsomyndigheten och Sveriges kommuner och regioner, menar att ett socialt hållbart samhälle är ett samhälle som är jämställt och jämlikt utan orättfärdiga skillnader mellan människor. Människor känner tillit och förtroende för varandra och är delaktiga i samhällsutvecklingen. Detta innebär enligt mötesplatsen att alla människors grundläggande behov och mänskliga rättigheter ska tillgodoses. Att social hållbarhet ska bidra till att människor är inkluderade, oavsett bakgrund. Samt att social hållbarhet ska anpassas och utformas utifrån de grupper som har störst behov i samhället (www.motesplatsocialhallbarhet.se, 2022).

I Boken *I socialtjänstens arbete med social hållbarhet* diskuteras begreppet social hållbarhet och kopplar det till det praktiska sociala arbetet. Forkby and Örnlin (2023) menar att socialt hållbarhetsarbete för socialarbetaren måste innefatta ett kritiskt förhållningssätt som utmanar de strukturer och sammanhang som vidmakthåller rådande situation och därmed reproducerar ojämlikhet, ogynnsamma levnadsvillkor och polarisering mellan grupper i samhället.

Plats

Massey (1994) ser plats som relationell och definierar plats som en mötesplats för sociala relationer, rörelser och kommunikationer. Detta innebär att platserns identitet är mångfaldig, föränderlig och i ständig förhandling. En plats har vid en specifik tidpunkt en unik uppsättning av sociala relationer. Denna uppsättning av relationer konstrueras utifrån såväl samhälleliga strukturer som lokala förhållanden. Massey (2005) menar alltså att platsen är resultatet av sociala processer vilka kommer ha effekt på våra vardagliga liv, hur vi använder platser och om vi känner att vi har tillgång till platser. Plats är beroende av dess sociala relationer, likadant som sociala relationer är beroende av platsen, det är ett samskapande.

Staden som rättighet och appropriering och dominering

Lefebvre (1983) diskuterar *Staden som rättighet*, och menar att medborgare ska ha rätt till sin stad, att ha rätt att ta den i anspråk på sitt sätt även om det inte innebär precis så som platsen var tänkt att användas eller uppfattas. Ett sätt för medborgare att få tillgång till staden är att appropriera den menar Lefebvre (1996). Han menar att en plats som tas i anspråk av en grupp människor och omformas för att uppfylla deras behov har approprierats. Att appropriera en plats handlar om att människor omformar materiella och föreställda rum till sina. Denna typ av appropriation av offentliga miljöer är en viktig del av medborgares deltagande i samhället och medborgarnas rätt till staden. Motsatsen till appropriering är dominering och innebär att genom teknik och planering styra användandet av en plats i en viss riktning. Denna dominering bryts

när de mänskliga behoven tar över och de ekonomiska krafterna får stå åt sidan och platsen approprieras (Lefebvre, 1996).

Varför trygghet?

I arbetet med att studera lokalt socialt arbete och områdesutveckling i en stadsdel i Linköping, Berga, så har ett tydligt tema utkristalliserat sig, det pratas återkommande om trygghet. Redan under ett sonderande möte inför kommande fältarbete pratar socialarbetarna om trygghetsöverenskommelser mellan ICA och kommunen och dem lyfter frågan kring vems trygghet som prioriteras i Berga centrum. Inramat av utropstecken har jag initialt noterat till mig själv i min fältdagbok att trygghetsöverenskommelser och trygghet generellt kan bli viktigt att studera närmare under arbetets gång. Det blir så småningom tydligt för mig att trygghetsdiskussionerna är återkommande, under såväl observationer som intervjuer och walk-alongs kommer detta att vara närvarande. Att trygghet så tidigt och frekvent kommit upp är kanske inte heller så överraskande med tanke på att det är en viktig del av såväl områdesteams uppdrag som för detaljplaneprocessen för Berga centrum. Samhällsplaneraren för Berga centrum vittnar om trygghetsvurmandet i deras organisation och hon beskriver att *"... i våra dokument kan vi läsa trygghet, trygghet, trygghet"* men hon menar att det är långt ifrån självklart hur det ska jobbas med trygghet. Trygghet diskuteras också av socialarbetarna både i relation till sitt eget och andras uppdrag.

För att synliggöra uppkomsten av trygghetstemat tänkte jag kort beskriva i vilka sammanhang trygghetsdiskussionerna har skett. Ett sammanhang där trygghetsfrågan är central och en lägesbild för tryggheten i Berga görs är på de EST-möten, alltså effektiv samordning för trygghet, där områdesteam deltar tillsammans med säkerhetsenheten, polis, bostadsbolag och ordningsvakter. Även de trygghetsöverenskommelser som ICA vill göra med kommunen och som har legat på områdesteams bord att få igenom genererar flera diskussioner om trygghet. Även på socialarbetarnas egna möten kommer diskussioner om trygghet upp för att definiera vad deras uppdrag faktiskt är. Ett annat exempel där trygghetsfrågan stått i centrum är på samhällsbyggnadsförvaltningens trygghetsworkshop där områdesteam bland många andra aktiva professionella i området deltar. Även under de walk-alongs som gjorts har trygghet tagits upp, socialarbetarna förhåller sig till den rådande bilden som finns om tryggheten i Berga centrum. Trygghetsdiskussioner kommer alltså upp både i observationer, intervjuer och walk-alongs, alltså i olika sammanhang där de är mer och mindre styrda av min närvaro. Exempelvis i intervjuer har jag haft möjlighet att fånga upp och själv ställa frågor om trygghet medan i observationer av olika sammankomster och möten har dessa diskussioner förts utan att de initierats av mig. Samtidigt ska det nämnas att det är jag som under dessa observationer sorterar och väljer ut vad det är som jag anser intressant genom att notera i min fältdagbok.

Genom att studera trygghet får vi ta del av socialarbetarnas lokala kunskap och deras uppfattning om platsen Berga centrum och sin egen roll i det utvecklingsarbete som pågår i Berga. Jag kommer därför i denna text, utifrån just socialarbetarnas syn på trygghet fokusera på hur Berga centrum förstås, görs och förhandlas och vems trygghet det är som prioriteras i det offentliga rummet i Berga centrum samt försöka göra socialarbetarens föreställning om sin egen roll tydlig.

Trygghet som fokus i detaljplaneprocessen

I detta avsnitt kommer jag kort att redogöra för samhällsbyggnadsförvaltningens och exploatörens, ICAs, förståelse, mål och arbete med trygghet i Berga centrum. I slutet av år 2020 köptes Berga centrum av ICA fastigheter, i centrum ingår markparkering och de två centrumbyggnaderna som finns på platsen, där den ena har kommersiell service i form av daglighandel och den andra har service i form av vårdcentral, bvc, familjecentral och tandläkare. Kort efter köpet lämnades en detaljplaneansökan till kommunen. Den nya planen innebär att utveckla ett nytt centrum med service, torg och bostäder men ett helhetsgrepp vill tas kring hela området runt Berga centrum därför tas omkringliggande parkeringar och gator med i detaljplanearbetet. Enligt kommunen finns platser som upplevs otrygga vid centrum därför är fokus för detaljplanen att skapa en trygg och inbjudande miljö för alla människor.

”Syftet med den nya detaljplanen är att utveckla Berga centrum till en välfungerande och trygg stadsdel. Berga centrum ska bli en naturlig mötesplats med vardagsnära service för de som bor i närheten eller besöker området.”
(Linköpingskommun, 2022)

ICA fastigheter (2022) uttrycker på deras hemsida att tanken är att bygga bort barriärer och stärka de kvaliteter som redan finns i området där en känsla av gemenskap och delaktighet ska få prägla utformningen av stadsrummen. Även ICA betonar att Berga centrum ska utformas för maximal trygghet. I anslutning till detta uttalande ger exploatören, alltså ICA fastigheter, ett antal exempel på hur trygghet ska skapas. Alla ytor är planerade så att de är synliga från omkringliggande bostäder utan dolda hörn eller skrymslen. På bottenvåningarna ska det planeras för handel som ska bidra till synlig livfullhet och en vilja att vistas på platsen. Mötesplatser som riktar sig till olika målgrupper ska prioriteras så att dessa möts och vill vara på platsen under olika tider på dygnet och under olika årstider. Genom fler bostäder i centrum kan öppna ytor som upplevs otrygga byggas bort och det önskas skapas liv och rörelse mellan husen för att uppnå ökad trygghet. För alla. Istället för den funktionsseparerade planering, där service och näringsliv byggs åtskilt från bostäder, som Berga är byggd utifrån är viljan nu att bygga mer integrerat där bostäder och handel finns på samma plats. Tanken att trygghet skapas genom mänsklig närvaro på platsen görs tydlig.

”Avsikten är att genom stadsutveckling göra Berga till en levande, tryggare och mer attraktiv stadsdel att bo och verka i. Genom en mix av handel och bostäder kombinerat med annan samhällsservice, vill man utveckla och modernisera stadsdelen.” (ICAFastigheter, 2021)

Trygghet i Berga centrum

Bland professionella i Berga är trygghetsfrågan tydligt närvarande. Trygghet och hur det skapas finns i fokus även när det kommer till socialarbetarnas arbete både i deras uppdrag och i deras omgivande sammanhang. Socialarbetarna som arbetar i och med Berga omges av olika trygghetsdiskussioner, de förhåller sig till andras perspektiv på trygghet, de skapar diskussioner om trygghet själva, deltar i trygghetsdiskussioner initierade av andra professionella och av boende. Det har gjort mig nyfiken på att veta mer hur socialarbetarna ser på trygghet, hur detta formar förståelsen av platsen, vilken roll de tar i trygghetsarbetet och i relation till vad skapar de sin roll. Trygghet blir ett diskursivt verktyg som definierar platser, grupper och roller. För att belysa socialarbetarnas perspektiv på trygghet, som en del av deras lokala kunskap, kommer Berga centrum i huvudsak vara scenen för detta kapitel. Med detta som utgångspunkt ska vi börja med att få följa med på en del av den walk-along som jag gjorde med socialarbetaren Sofie i Berga.

...

Sofie frågar om jag har hängt mycket i centrum. Inte särskilt mycket svarar jag. Då kan vi gå dit säger Sofie. Det är kallt och jag hinner tänka att det ska bli lite skönt att gå inomhus en stund. När denna walk along planerades hade jag naivt nog tänkt mig att våren skulle vara på väg. Att grusuppsoparmaskinerna skulle gå för fullt, att trånande ansikten skulle vara vända mot en efterlängtd sol och att några riktiga entusiaster skulle ha kastat jackan. Men istället. Snö, några minusgrader, gråa moln och ännu mera grus som sprutas ut. Sofie hejar på någon som passerar. Vi passerar den stora gula postlådan utanför entrén, och glasdörrarna öppnar sig, de vanliga förbudsskyltarna pryder dörrarna, inga hundar cyklar eller cigaretter är välkomna in. På den torgliknande ytan utanför centrumet ligger pizzerians uteservering öde i kylan, den upphöjda buskplanteringen är täckt med snö.

Jessica: *Du pratade om att centrumet upplevdes nedgången. Vill du säga något mer om din känsla för Berga centrum?*

Sofie: *Ja och det har det väl gjort länge, även på min tid. Den personliga kopplingen för mig var att centrum, för en lantis, också var det ganska häftigt, och allt fanns ju. Det fanns pizzeria, mataffär, apotek. Och det ser ju ganska lugnt ut. Men vad som hänt med spel och tobak undrar jag. Men det som har varit, jag vet att dels har det varit utemiljön. Innan var det ju en fastighetsägare som inte brydde sig så mycket, men nu är det ju ICA fastigheter som tagit över byggnaden och parkeringen. Och nu ska det ju byggas nytt. Bostadshus eller centrumbyggnad eller vad det nu ska bli. Man ska ju bygga om helt och hållet. Det har varit slitet och skräpigt. Och man hade kunnat göra det jättefint med planteringar. För det ligger ju väldigt bra till. Jag tänker att det är ganska smidigt att åka in här och handla. Sen har väl trafiken ökat. Men känslan är väl att det blivit... ah jag kände mig inte otrygg när jag bodde här. Jag har inte personligen förknippat det med en otrygg plats. Men däremot de rösterna jag hör idag är väl att det blir mycket häng här men det finns inte så jäkla många andra ställen att vara på, inget café, inget gym, det finns ingenting sådant här. Och då blir det här innanför, i centrum, mycket ungdomsgång men också vuxna och äldre som sitter där innanför entrén till och från.*

Jessica: *Så det blir en samlingsplats?*

Sofie: *Ja. Och framförallt den här årstiden, när det är för kallt att vara någon annanstans.*

Jessica: *Vem är det otryggt för?*

Sofie: *Ja det är ju en bra fråga. Det är ett knepigt begrepp, jag tänker det här vems trygghet? Tänker att historian spelar roll, vad som hänt i området. Om det är stora ungdomssamlingar och det blir stökigt och låter mycket, ja det kan jag väl förstå. Och jag vet att ICA pratat om att det varit mycket snatterier. Och det skapar väl något i sig tänker jag. Men otrygg plats, nja men det kanske är en av få platser man kan vara på. Det är ganska logiskt. Sen har det förflyttats lite. Nu verkar det vara mycket häng vid Majeldstorget, vi kan ta den vägen förbi där.*

...

Sofie berättar om sin upplevelse av Berga centrum. Hon har tidigare bott i området och har därför personliga erfarenheter av området. Sofie är noga med att påtala att detta är hennes uppfattning och att hon förstår att andra kan uppleva det helt annorlunda. Hon säger att hon aldrig har uppfattat Berga centrum som otryggt. Detta säger hon som en motsättning till något annat, vad vi kan förstå som en rådande bild, att Berga centrum anses vara otryggt, hon förhåller sig och uttrycker sig i förhållande till den berättelse som finns om platsen. Hon lyfter fram att det så kallade hänget i centrum upplevs som en orsak till den otrygghet som diskuteras i relation till centrumet. Denna uppfattning, att centrum uppfattas som otryggt av andra, kommer av de röster hon får till sig genom att träffa boende i området och andra aktörer, som beskriver att det blir mycket häng i centrum av ungdomar men också av vuxna och äldre. Hänget i centrum, särskilt att ungdomar hänger i centrum och vad detta innebär för upplevelsen av trygghet på platsen är en återkommande berättelse. Sofie och inte heller de andra socialarbetarna uttrycker själva någon otrygghet över att ungdomar hänger i centrum. Men att detta häng i centrum upplevs skapa otrygghet för boende och förbipasserande är något som diskuteras i olika forum där socialarbetarna ingår och kommer på så vis till deras kännedom. Ett sammanhang där tryggheten i Berga centrum diskuteras där socialarbetare är representerade är på den trygghetsworkshop som Patricia, som är ansvarig planarkitekt för detaljplaneprocessen för Berga centrum bjuder in till. Dit olika professionella aktörer som är aktiva i området bjuds in, såsom polis, bostadsbolag, ICA, områdesteam, kultur- och fritidsförvaltningen och ordningsvakter. Detta för att få en bild av hur tryggheten upplevs i Berga centrum av de aktörer som finns på platsen, då trygghetsfrågan lyfts fram som särskilt viktig i arbetet med detaljplanen för området.

Dagen för trygghetsworkshopen. Nu händer det visst. Trygghetsworkshopen har varit planerad flera gånger men har fått ställas in på grund av att exploatör och samhällsbyggnadsförvaltningen inte kommit överens om de övergripande strukturerna. Jag letar mig in i UngPuls lokaler där trygghetsworkshopen ska hållas. Det pratas längre in i lokalen, jag letar mig in till rätt rum. När jag kommer in i rummet är Patricia där, vi hälsar. Områdesteam är där, Johanna, Yusef, Al och Sara. De hejar glatt där de sitter utspritt vid olika bord. Jag slår mig ned bredvid Johanna och vi hinner småprata lite kort innan mötet drar igång. Rummet fylls upp, till slut finns det inte tillräckligt med stolar så några deltagare får stå längs väggen. Patricia uttrycker att hon är glad över att så många är där och att många aktörer är representerade.

Genom de representerade aktörerna skapas en bild av Berga centrum och tryggheten där. Bilden som skapas är att Berga centrum upplevs lugnare idag än för ett år sedan. I berättelsen är det något som har förändrats, till det bättre. Men ungdomarnas häng i centrum pekas fortsatt ut som problematiskt. Vid dörrknackningar som en av aktörerna gjort för att undersöka upplevelsen av Berga, framkommer det att centrum lyfts fram som otryggt, på grund av det ungdomshäng som är där. Aktörerna delar bilden att det är fortsatt många ungdomar som hänger i centrum men att det är mindre bråkigt och hotfullt. Ungdomarna är i fokus för diskussionen. Flera av aktörerna får genom sina nätverk och genom att vistas i området och träffa de boende till sig att centrum upplevs otryggt och att vissa nyinflyttade väljer att inte ens gå till centrum utan hellre handlar på andra ställen. En aktör menar att de får till sig att det är många som säger att de inte vill gå ut efter att det blivit mörkt. Mammor uttrycker också att de inte vill att deras barn ska leka och hänga i området och därför begränsas också barnens rörelsefrihet. De behöver exempelvis komma direkt hem efter skolan. Områdesteam delar bilden att det har blivit lugnare i centrum, det kan bli högljutt men inte bråkigt och hotfullt på samma sätt som tidigare. De uppfattar att det är andra ungdomar som hänger i centrum nu, att det är yngre ungdomar. Al betonar att han i sitt arbete, på plats i Berga centrum, aldrig har känt sig otrygg med ungdomarna, utan att de alltid får bra bemötande av ungdomarna.

Efter de skjutningar som varit i området upplever olika professionella mindre inflöde till centrum utifrån. *Skjutningarna lever fortfarande kvar tydligt i människors minne* säger en av aktörerna på plats. Enlig ICA så minskade antalet kunder hos de i Berga med 20 procent efter de skjutningar som var i närheten för några år sedan. Sen kom pandemin berättar de men nu är kundantalet uppe på samma nivå igen. Men de kunder som slutade komma efter skjutningarna var kunder som passerade förbi och stannade till i Berga centrum på vägen hem, men som bodde i andra områden och dessa har fortfarande inte kommit tillbaka. Om detta är för att det är otryggt i Berga centrum så är detta ett problem menar ICA. Den rådande mediabilden som förmedlas av området lyfts också fram som en orsak till den otrygghet som skapas i området. Små incidenter uppmärksammas snabbt på olika plattformar och bara att polisen syns i området får snabbt uppmärksamhet och förmedlas i olika sociala medier. Frågan kring hur en positiv bild kan förmedlas i media och på olika plattformar lyfts för att på så sätt göra motstånd och inte reproducera den rådande bilden av Berga som ytterligare kan spä på otryggheten.

I detta sammanhang lyfts alltså ungdomarnas häng i centrum fram som en central del av den otrygghet som upplevs i centrum. Där många av aktörerna delar liknande bilder. Ytterligare ett forum där tryggheten i Berga centrum diskuteras är på de veckovisa EST-möten (effektiv samordning för trygghet) som områdesteam deltar i.

Johanna, Kicki och jag sitter i ett rum på säkerhetsenheten där dagens EST-möte hålls. Bordet är stort och ovalt där sitter det förutom oss, representanter från polisen, bostadsbolag, väktare och säkerhetsenheten. Det diskuteras att det upplevs stökigt i Berga centrum på olika tider på dygnet. Även under lunchtid är det stökigt menar en av säkerhetsstrategerna. Stöket kopplas till att elever från Ånestadskolan går dit på lunchrasten. Lite senare när jag och Johanna är på väg tillbaka till kontoret efter mötet frågar jag Johanna om det som diskuterats på mötet. Hon berättar att ICA i Berga tycker att det är otryggt i centrum när många ungdomar hänger där, både personal och kunder sägs uppleva detta. Johanna ställer sig frågan om detta skulle hända i en annan stadsdel och ger samtidigt ett annat exempel:

För ett tag sedan rapporterade ICA att det välldes in stora mängder ungdomar kl 21 på kvällarna och att det var ett stort problem. Vi upptäckte att det hängde ihop med att Bergahallen (sporthall) stängde då berättar Johanna och många tog vägen förbi där på vägen hem. Vissa för att de alltid hänger där och typ har det som sitt vardagsrum men de flesta ville ju bara köpa med sig något hem. Det görs problem. En otrygghet, rädsla för dessa ungdomar i dessa områden. Kan handla om hur dem ser ut, vilka kläder de har. Men det är ju bara mode säger Johanna. Men personalen kan ju också skapa kontakt, jag menar de har ju jobbat där i så många år, de hade kunnat skapa relationer med dessa ungdomar när de var barn redan och sedan följt de. Det skulle ju bara kunna fråga ungdomarna, hej hur är läget? Är ni på lunchrast? Eller bara säga att hörni grabbar nu är det lite högljutt bara. Det behöver inte var konfrontativt. Men bara för att det är i detta område så blir ungdomarna farliga och sprider rädsla. Det kan också handla om att det är ett annat språk, det är högljutt och personalen förstår inte vad som sägs och det blir en rädsla i det.

Johanna menar att det görs problem utifrån att ungdomar, i detta fall unga killar, uppfattas på ett visst sätt. Johanna kopplar detta till den specifika platsen och förståelsen för området. Genom att se platsen ur ett relationellt perspektiv, kan vi försöka förstå vad det innebär för platsen och dess sociala relationer när en grupp människor tillskrivs olika egenskaper utifrån vilken plats de befinner sig på, i detta fall Berga centrum. Enligt Massey (2005) är platser relationer viktiga för att förstå platsen, hur den används och känns och det sker ständiga förhandlingar kring platsens identitet. Plats är beroende av dess sociala relationer, likadant som sociala relationer är beroende av platsen, det är ett samskapande. Platsen påverkar alltså de sociala relationerna i Berga centrum, vilket är beroende av hur platsen uppfattas med dess relationer, maktdynamik och de samhällsprocesser som sker där. Johanna menar att ungdomarna som hänger i centrum uppfattas på ett visst sätt just för att de befinner sig på denna specifika plats med alla de relationer, dess historia och de föreställningar som finns på och om platsen. Detta gör att utifrån den rådande bilden av platsen skapas en rädsla och ungdomarna ses som farliga istället för att sociala relationer skapas med ungdomarna som Johanna menar skulle kunna vara både möjliga och konstruktiva. Det innebär att det skapas ett avstånd till ungdomarna och de görs främmande. Johanna uttrycker att det finns en uppfattning om att: *"Det är ok att vara rädd för de (ungdomarna). Och det är något som alla hjälper till att skapa, politiker, media."* Johanna påtalar att den bild som skapas kring de ungdomar som hänger i Berga centrum kommer från många håll som gör att det blir ok att vara rädd för de, just för att de är där de är och att, som Cecilia lyfter fram nedan, de är de de är och de är i grupp.

"Men ungdomarna blir ju problemet, jag tycker oftast man pratar om att man ska skydda ordentliga vuxna arbetsföra människor ifrån ungdomshäng. Tycker ofta att man pratar

om att det är ett gäng ungdomar. Men vem stör det på riktigt? Ett gäng ungdomar är det ett problem i sig? Det är helt sjukt att tänka att det skulle vara ett problem automatiskt. Sen oj det är ett gäng ungdomar hälften av de är uberkriminella eller så, det är ett jätteproblem, men att vi... jag tänker att vi oftast pratar som att ungdomarna alltid är roten till otrygghet. Bara genom att vara ungdom och vara fler i grupp.”

Det avståndstagande som denna rädsla skapar, skapas i en ytterst lokal kontext, på en plats där ungdomar och personal möts. Men även andra lokala händelser påverkar platsen och dess sociala relationer. Sofie nämner under walk-alongen ovan att hon tror att vad som hänt i området tidigare spelar roll, historien är en viktig del. Men även mer övergripande makthierarkier mellan olika grupper i samhället kan påverka platsen och dess sociala relationer. Johanna uppmärksammar, i sin roll som socialarbetare, hur platsen påverkar bilden av ungdomar i området som i sin tur påverkar hur ICAs personal väljer att närma sig ungdomarna i centrum vilket får konsekvenser för hur sociala relationer skapas i Berga centrum. De sociala relationerna skapar samtidigt platsen och detta tillsammans får konsekvenser för hur Berga centrum upplevs och hur det används. De sociala relationerna som omgärdar Berga centrum, såväl lokalt som mer strukturellt, har alltså betydelse för hur platsen uppfattas och används.

I detta avsnitt har Berga centrum och tryggheten där introducerats och hur nära sammankopplade plats och sociala relationer kan vara har diskuterats. Genom de olika trygghetsdiskussioner som sker skapas en bild av Berga centrum och även ungdomar som hänger i centrum. Utifrån denna bild av Berga centrum och tryggheten där ska vi i nästa avsnitt ta reda på vad detta inneburit för interventioner för området.

Konsekvenser av förståelsen av trygghet

Som svar på den otrygghet som förmedlas kring Berga centrum kan vi alltså se hur en rad interventioner kommer till. Med grund i den utbredda bilden om otrygghet i Berga centrum vill till exempel ICA göra trygghetsöverenskommelser med kommunen för att mer kommunal personal ska finnas på plats i centrum och på ICA. Johanna beskriver hur önskemålen kring denna trygghetsöverenskommelse har sett ut, exempelvis att någon från skolan skulle följa med till ICA när elever gick dit och någon från UngPuls skulle finnas vid ICA under tiderna UngPuls höll öppet och områdesteam skulle ha större närvaro i och runt centrum och ICA. Men det var ingen som ville samverka kring detta då det som önskades var omöjligt menar Johanna. Hon uttrycker att detta också är en politisk fråga för att visa att det görs något i området och för den upplevda otryggheten. Denna trygghetsöverenskommelse har enligt Johanna godkänts politiskt och sedan bollats runt mellan olika förvaltningar för att få igenom den. Bland annat fick områdesteam på sitt bord att få till denna trygghetsöverenskommelse. Carl, verksamhetschef, förklarar det så här:

Carl: *"Jag fick ju i uppdrag att polisen skulle avsätta resurser, att skolan avsatte resurser och kultur och fritid avsatte resurser för att vi skulle jobba egentligen kring ICAs butik och inne i butiken på olika sätt.*

Jessica: *Det skulle vara socialarbetare på ICA?*

Carl: *Ja och börja göra trygghetsvandringar istället för att jobba med socialt arbete."*

Carl menar att inga av de aktörer som politikerna önskade få med i trygghetsöverenskommelsen samtyckte då de ansåg att detta inte låg inom ramen för deras uppdrag samt inte hade några resurser till detta. Carl menar att det var helt ohållbart med denna överenskommelse och arbetet lämnades därför vidare och hamnade till slut på säkerhetsenheten att genomföra. Denna trygghetsöverenskommelse visar på hur politiker och näringsliv vill göra stadsdelen attraktiv genom att göra den trygg och på så sätt få människor till platsen. Men den är också ett exempel på hur dessa aktörer vill påverka olika professionellas uppdrag i trygghetens namn. De vill alltså få människor att vilja vara i Berga centrum och därmed vilja handla där. Men en fråga som detta väcker hos socialarbetarna är; vilka människor är det som önskas till platsen? En diskussion som jag kommer återkomma till längre fram.

Att ungdomar intar det offentliga rummet i Berga centrum ter sig som en krock, en krock som skulle kunna handla om hur det offentliga rummet är tänkt att användas och hur det faktiskt används. Där olika grupper har olika bilder av platsen, använder den på olika sätt, gör olika anspråk och förhandlar den på olika sätt och detta leder till olika interventioner. Socialarbetarna ger exempel på ytterligare några interventioner som görs i centrum där till exempel bänkar plockats bort för att göra det mindre lockande att stå i centrum, eluttag med möjlighet att ladda mobiler försvinner och väktare ronddar. Fysiska interventioner blir alltså svar på otrygghetsskapande häng. Om vi återvänder till de förslag på vad som anses skapa trygghet utifrån den detaljplaneprocess som pågår såsom ögon på gatan, hög närvaro av människor på olika tider på dygnet och under olika årstider blir det intressant att fundera på dessa interventioner. Johanna berör delar av detta när hon och jag promenerar runt i området på en walk-along.

...

Johanna börjar berätta att de gjort om en del i centrum, att ICA har byggt om kassorna och utgången. Johanna visar hur en tidigare gick in i en entré och sen gick ut ungefär där vi står, där det nu är post. Och att det däremellan var en hel vägg istället, där det fanns några bänkar och mobiler kunde laddas. Eftersom ingången var där borta och utgången här borta så blev det på ett sätt lite avskilt där säger Johanna. Var en hel vägg. Så ganska mycket folk som satt där och hängde. De kunde vara lite ifred där eftersom man inte riktigt passerade där menar Johanna.

Jessica: *Hur tycker du det är nu? Hur känns det?*

- Johanna: *Jag tänker att det borde vara bättre. Känns mer logiskt. Men har mer överblick och det är ju det man vill ha. Nu när man bygger moderna centrum så bygger man ju med fönster utifrån gatan så att man ska se mer. Man bygger ju inte så här. Sen tror jag att de i kassan har känt sig lite utsatta. När man sitter där på kvällarna och det inte är så mycket kunder. Och det kan bli ganska stökigt här.*
- Jessica: *Och det har ni fått till er...?*
- Johanna: *Det har vi fått till oss av personalen ja.*
- Jessica: *Men här hänger fältarna en del också?*
- Johanna: *Ja det gör de och nu är det väl i princip en ordningsvakt som står här hela tiden. Eller flera.*
- Jessica: *Ok. Och det är för att det har varit stökigt eller?*
- Johanna: *Ja.*
- Jessica: *Har det ändrats lite nu, kändes som det upplevdes lite lugnare ett tag.*
- Johanna: *Ja men det är nog också en årstidsgrej. Och när skjutningarna var, då var det ju knappt ingen här. Sen har de ju stängt ner kiosken där borta. Vi kan ju gå ut den vägen. Men nu blir ju det här det nya, som det var i mitten innan säger Johanna och visar passagen in i centrum där det står en ensam bänk. Nu är det bara den där kvar.*
- Jessica: *Och där finns inga laddningsmöjligheter.*
- Johanna: *Näe, där borta var det nåt konstverk som lös upp och där bakom fanns det kontakter. Och sen det här, kommunpoliserna älskar verkligen sådana här säger Johanna skrattande och pekar på runda dekalerna som sitter på entrén som visar vad en inte får göra eller ta med in. Det ska vara tydligt att man inte får säger Johanna och ler. Men det är ingen fotboll här. Och det är ju problem att de spelar fotboll. Det kommer nog upp snart.*
- Vi går ut från centrumbyggnaden.*
- De hade bänkar utanför entrén innan också. Vet inte om det är en vintergrej. Men nu ingen. Och det pratade vi ju om innan någon gång om att det inte finns några bänkar runt om centrumet. Och det här med att ha bänkar vid entrén det är väl till för när det väntas på färdtjänst.*
- Jessica: *Just det.*
- Johanna svänger vänster när vi kommer ut från entrén och går mot bankomaten som ligger längre bort längs den gula tegelväggen.*
- Johanna: *Det här är ju också en sådan här grej, att på utsatta bankomater så stänger man de vid en viss tid. För att minska rånrisken.*
- Vi går fram och kollar på skylten. Polisen och Linköpings kommun samarbetar för att öka tryggheten står det.*

- Johanna: *Och här är trappan där folk sitter på sommaren. För att det inte finns så mycket annat att sitta på. Möjligen att man kan sitta där på den lilla muren. Johanna pekar mot en upphöjd plantering med buskar med en tydlig stenram runt.*
- Jessica: *Men har det varit mer eller?*
- Johanna: *Jag gissar att det har varit det. Men så länge som jag har jobbat (började som fältare sep 2017) så har det inte funnits det. Men den utanför entrén har ju försvunnit. Och det var ju tre inne centrum, nu bara en. Frågan är om vi ska gå upp mot Majeldstorget, då kan vi gå här.*
- Jessica: *Ok. Vi pratade om det här med ordningsvakter, hur fungerar det?*
- Johanna: *Kommunen söker ju LOV 3 områden. Och hela Berga i princip är ju det. Och sen av välvilja så gör ordningsvakterna besök i centrum och vid ICA. Kommunen vill visa välvilja mot näringslivet och säger då till ordningsvakterna att de kan gå förbi ICA ibland. Ordningsvakterna har det ganska tufft. Fältarna i min grupp har inga problem med ungdomarna. Men vakterna upplever att varannan gång går det bra och varannan gång är det väldigt tufft att träffa på ungdomarna. Där har du kameror. Johanna visar på en vit armatur uppe på ett bostadshus. Det är en kommunal övervakningskamera. Den har överblick över hållplatsen. Och tror den ser över hela centrum. Satt en på taket förut på centrum, men tror inte den är kvar. Och sen alla dessa skyltar, med övervakning.*

...

Johanna och andra socialarbetare menar att miljön i centrum har förändrats som ett resultat av den otrygghet som upplevs där. Det har delvis byggts om och miljön görs mindre inbjudande för det informella hänget av ungdomar i syfte att öka tryggheten. Även närvaron av ordningsvakter har ökats som ett svar på att göra platsen tryggare. Lefebvre (1996) menar att en plats som tas i anspråk av en grupp människor och omformas för att uppfylla deras behov har approprierats. Att appropriera en plats handlar om att människor omformar materiella och föreställda rum till sina. Denna typ av appropriation av offentliga miljöer är en viktig del av medborgares deltagande i samhället och medborgarnas rätt till staden. Motsatsen till appropriering är dominering och innebär att genom teknik och planering styra användandet av en plats i en viss riktning. Denna dominering bryts när de mänskliga behoven tar över och de ekonomiska krafterna får stå åt sidan och platsen approprieras. För att använda Lefebvre (1996) och hans tankar kring appropriering och dominering kan vi i Berga centrum se hur platsen försöker domineras genom de planer och olika interventioner som görs för att påverka dess användning från olika aktörer på platsen. Ungdomarna kan anses utgöra motstånd i ett försök att appropriera platsen, ta den i besittning och göra det offentliga rummet till sitt och på så sätt göra sig inkluderad.

Ytterligare en intervention som görs i Berga centrum är den nya detaljplanen med fokus på just trygghet. På trygghetsworkshopen, visar Patricia och projektets arkitekt upp det förslag som finns för Berga centrum just nu. Förslaget bygger på en uppfattning av att trygghet skapas genom att få människor till platsen, att få till en plats med ett flöde av människor, under stora delar av dygnet. Detta liknar Jacobs (1961/2000) syn på trygghet, där det är en livfull stadsmiljö,

med människor på gatan som skapar trygghet. Därför innebär det nya förslaget att Berga centrum inte längre ska vara funktionsseparerat, såsom det byggdes under framförallt 1960-talet, utan där handel, service och bostäder ska finnas på samma ställe. Detta för att få mer människor att vara på platsen under större del av dygnet. I det förslag som ges har centrumet entréer utifrån och den inomhusyta som finns mellan butikerna ska inte finnas kvar. Den yta som ungdomar approprierat och använder flitigt är alltså tänkt att försvinna. Vi stannar här en stund, för jag tycker mig se något motsägelsefullt i det hela eller är det kanske en friktion i hur platsen används och hur den är tänkt att användas?

Genom det nya förslaget för Berga centrum planeras platsen att användas på ett annat sätt än idag, då den görs mindre inbjudande för ungdomshäng. Det häng som uppfattas som otrygghetsskapande, av vissa. För även om ungdomarna bidrar med att använda platsen och därmed göra den mer livfull och nyttjad, vilket anses skapa trygghet i sig, så ses ungdomarna snarare som otrygghetsskapande, som ett problem som måste åtgärdas. Detta kommer också till uttryck i detta förslag, genom att helt enkelt planera för att den inomhusyta där ungdomar hänger planeras bort. Det blir uppenbart att det inte är alla människor som antas skapa trygghet i det offentliga rummet. Burcar and Wästerfors (2007) identifierar på liknande sätt denna dubbelhet, att det å ena sidan finns en uppfattning att liv och rörelse i det offentliga rummet skapar trygghet och å andra sidan att ungdomar i grupp som hänger på stan istället skapar otrygghet. Ungdomar görs alltså till skapare av otrygghet för andra i Berga centrum, för de som jobbar på ICA, för deras kunder och andra som rör sig i centrum och även för de som inte tar sig till centrum utan handlar någon annanstans. Att se på trygghet och på ungdomar på detta sätt får också konsekvenser för hur platsen uppfattas, hur den förhandlas och hur den planeras. Där olika fysiska interventioner kommer till och ojämlika maktrelationer blir synliga, där olika intressen står emot varandra.

Genom de planer och interventioner som görs för Berga centrum reduceras möjligheter till inomhushäng och det görs mindre attraktivt och lockande att hänga i centrum, som svar på den otrygghet som upplevs i Berga centrum. Platsen försöker domineras och styras genom att det planeras för ett annat typ av användande av platsen. Men platsen uppfattas inte otrygg av alla och motstånd kring den rådande uppfattningen om tryggheten i Berga centrum görs, vilket nästa avsnitt handlar om.

Socialarbetarnas roll i trygghetsfrågan

Socialarbetarnas sätt att se på trygghet sätts ofta i relation till det som de uppfattar som en rådande diskurs av det de kallar kortsiktig trygghet eller säkerhet, som innebär exempelvis fler poliser, fler väktare, fler kameror för att på så sätt råda bot på det som uppfattas som otrygghetsskapande. Detta kortsiktiga perspektiv på trygghet tillskrivs bland annat kommunens säkerhetsenhet men också en mer rådande allmän och politisk diskurs. Socialarbetarna menar att trygghet ofta förväxlas med säkerhet i denna uppfattning och hårda och mjuka värden ställs mot varandra. Där det mjuka handlar om det relationella arbetet och det långsiktiga förändringsarbetet, det som tar tid. Carl ifrågasätter denna kortsiktiga syn på trygghet och menar vidare att den bara skapar irritation. Han menar att trygghet är något annat:

"När vi frågar dem vad trygghet är så är det att gå ur skolan, att få betyg och komma in på den och den utbildningen, få ett jobb, få lägenhet, att mamma ska må bra, att pappa ska sluta missbruka eller att pappa ska komma hem från fängelset. Det är sådant man pratar om när man frågar om hur ska vi jobba för att det ska bli tryggt för dig. Det är helt andra saker man pratar om, man pratar inte om skjutningar, inte om droger inte om det som vi den vita medelklassen tänker, utan om helt andra saker. Det var en pojke de (fältarna) berättade om, det stora problemet för honom är att han sover i hallen. Så han grejar inte skolan för det. Det är det han behöver hjälp med. Han behöver inte fler poliser i området. Det hjälper ju inte honom för att han sover dåligt på natten."

Liknande detta citat så härleder många av socialarbetarna trygghet till de levnadsvillkor som förknippas med området. I deras ögon handlar trygghetsarbete om ett mer långsiktigt förändringsarbete. Trygghet för socialarbetarna kopplas också till relationer i området, så väl mellan boende och aktörer i området, men också boende emellan. Det blir också tydligt att socialarbetarens roll i trygghetsarbetet i Berga centrum handlar mycket om att ifrågasätta just vems trygghet det är som prioriteras i det offentliga rummet i Berga centrum, hur det kommer till uttryck kommer jag ge exempel på i detta avsnitt.

För att bemöta den otrygghet som upplevs i Berga centrum har alltså olika interventioner initierats av olika aktörer med syfte att öka tryggheten för vissa grupper. Ett sätt att bemöta den otrygghet som upplevs i Berga centrum från ICAs sida har varit att försöka få till trygghetsöverenskommelsen med kommunen. Den upplevda otryggheten i Berga centrum och på ICA diskuteras på ett EST-möte. Där framkommer det en önskan att omdirigera resurser, alltså ha mer personal i Berga centrum som ett sätt att lösa situationen och öka tryggheten. Johanna menar att ungdomarna nu allt mer börjat hänga vid Majeldstorget, som ligger några minuters promenad från Berga centrum. Exakt vad detta beror på framkommer inte men diskuteras som ett resultat av ICAs upplevelser av otrygghet i centrum och de insatser som detta genererat med bland annat högre närvaro av vakter och polis. Men Johanna har fått till sig av flera ungdomar inte känner sig lika trygga vid Majeldstorget, de har i samtal med henne uttryckt att det är svårt att ha överblick, det är mörkt, många cykelbanor som gör att människor snabbt kan dyka upp och de är längre hemifrån. Medan Berga centrum känns tryggare för det är närmare hem, det rör sig mycket folk där och de har koll på in och utgångar. Hon uttrycker att:

Ungdomarnas perspektiv verkar inte vara av intresse. Att göra trygghetsöverenskommelser med ungdomarna är inte aktuellt utan istället prioriteras näringslivet och ICAs upplevelser säger Johanna. Det är ICAs personal som ska vara trygga. Och de som passerar förbi med bilen och kan handla där, ICA vill vinna tillbaka dessa kunder genom ökad trygghet. Men centrum är också ungdomarnas trygga

plats och ungdomarna är kanske de enda som verkligen kan vara rädda på riktigt. Ingen av personalen som skadats, möjligen att det sker snattningar säger Johanna.

Johanna beskriver här hur hon anser att ungdomarnas behov av trygghet negligeras i trygghetsdiskussionen i Berga centrum och att det istället är ICAs behov av trygghet som får bli styrande. Att det är ICAs personal som ska vara trygga och deras kunder. Näringslivets syn på trygghet får dominera. Detta ställer sig Johanna kritisk till. På liknande sätt kan vi se hur socialarbetarna på trygghetsworkshopen lyfter fram ungdomarnas perspektiv på att hänga i centrum, Johanna uttrycker att:

Nu är det mörkt och kallt ute, i centrum är det varmt och ljust och ungdomarna har ingen annanstans att vara och upplever därför centrum som tryggt.

I detta citat lyfter Johanna också fram det logiska i att ungdomarna väljer att hänga i centrum. Det är mörkt och kallt men i centrum kan ungdomarna ses där det är varmt och ljust. Ungdomar försöker genom Johanna föra fram sitt behov av trygghet, att Berga centrum upplevs tryggare än andra platser i området. Ungdomarna har uttryckt att centrum känns tryggt just för att det är en plats där människor rör sig, det är ljust och nära hem. När jag frågar Sam om detta, resonerar han så här:

”Jag vet inte om ungdomar känner sig trygga, kanske för att dom är med varandra inget mer än så och det är typ det enda stället som är varmt under vintern. Det finns ingen fritidsgård de kan vara i utan att de måste göra någonting. Ja om jag ska jag prata om mig själv nu, om jag inte har något att göra på dagarna, jag har inte jobb, skolan är slut, jag har ingen fritidsgård, det enda jag har är ett varmt centrum där jag kan hitta mina vänner och prata med då skiter jag i om jag ska störa de andra för jag vill bara hänga med mina vänner. Om de andra ska känna sig otrygga det skiter jag helt ärligt i. Det hade jag gjort. Så man ska inte skylla på själva ungdomarna när det inte finns ett ställe för de att hänga, men nu pratar jag om mig själv.”

Sams resonemang förstärker bilden av det logiska i att hänga i centrum där ungdomarna kan ses och hänga tillsammans. När det är brist på andra sammanhang eller platser att vara på blir centrum en logisk plats där ungdomarna kan träffa sina vänner. Liknande menar Cecilia då hon diskuterar hur ungdomarna skapar trygghet:

”Deras lösning på att skapa trygghet är och träffas i klunga tillsammans där det är ljust naturligtvis men inte för att förstöra utan för att det är tryggt.”

Både Sam och Cecilia pratar om trygghet som ett resultat av att vara tillsammans, att vara med vänner. Att det då finns utrymme för ungdomar att ses blir en viktig del för att just de ska kunna känna sig trygga. Då trygghet förstås ur ett relationellt perspektiv blir mötesplatser viktiga och detta behov påtalas ofta av socialarbetarna då det anses vara brist på mötesplatser i området. Socialarbetarna relaterar ofta det logiska i att ungdomarna hänger i centrum till de levnadsvillkor som råder i området med bland annat trångboddhet, få aktiviteter och få mötesplatser för denna målgrupp. I walk-alongen med Sofie resonerar hon på ett liknande sätt och uttrycker att *detta så kallade häng är logiskt då det inte finns särskilt många andra mötesplatser som gym eller café i centrumet*. Även Al pratar om hur utbudet av aktiviteter och mötesplatser ser ut för ungdomarna i området:

”Men som vi har pratat med många ungdomar, de vill ju också bara ha ett ställe att hänga på. En fritidsgård till exempel. Ungpuls har ju mycket aktivitetsbaserat, att du måste vara aktivitetsbaserad om du ska vara där. Och sen är det ju, de har öppet varannan helg så jag tror det behövs lite mer för de ungdomar som bara hänger i centrum.”

Även här lyfts det logiska fram med att ungdomarna faktiskt hänger i centrum, var ska de annars vara när utbudet är väldigt begränsat. Frågan om vad som erbjuds för ungdomar i Berga är något som också diskuteras på trygghetsworkshopen. Ansvarig planarkitekt, Patricia, ställer frågan kring vad som erbjuds för ungdomar i området, vad det finns för alternativ till att hänga i centrum. Som konstaterats ovan så är utbudet begränsat. Men Ferlander and Karlberg (2023) visar i sin forskningsrapport att ungdomar också efterfrågar just informella mötesplatser, platser att hänga på utan krav på motprestation. Såsom fler bänkar och väderskyddade sittplatser i det offentliga rummet, gärna med tillgång till offentligt wifi. Det skulle kunna betyda att ungdomarna hänger i Berga centrum av just den anledningen, att de söker en plats där ingen motprestation krävs. Även i rapporten Bostäder och platser för ungdomar visar Boverket (2019) att den fysiska miljön är en viktig förutsättning för ungdomarnas framtida hälsa och engagemang för sin omvärld. Ändå minskar platser för barn och ungdomar i den offentliga miljön. Boverket (2019) menar därför att utvecklingen av den offentliga miljön måste prioritera platser för ungdomars aktiviteter och möten, där ungdomar kan träffas utan krav på vare sig prestation eller konsumtion. Men i Bergas fall menar flera av socialarbetarna att näringsidkarnas perspektiv prioriteras, att få fler kunder till Berga centrum, att få fler att vilja bo i området och så vidare och ungdomarna ses då som ett hinder. Detta perspektiv som socialarbetarna uppfattar som dominerande, gör de motstånd mot genom att återkommande ställa frågan vems trygghet det är som prioriteras och varför, både till sig själva och till andra

aktörer i deras nätverk. Samt bredda perspektivet genom att också lyfta in ungdomarnas perspektiv på att hänga i centrum.

Att använda det offentliga rummet för att ses och hänga med sina kompisar kan också ses som en del av den frigörelseprocess som ungdomar går igenom och där nyttjandet av platsen kan skapa en självständighetskänsla. Det kan skapa en känsla av frihet, ett sätt att också ta plats att göra sig till en del av platsen. Att göra sig själv inkluderad. Mitchell (2003) menar att det är i det offentliga rummet som individer och grupper kan komma till uttryck, göra sina identiteter och sina rättigheter synliga. Det betyder att sätta sin prägel på det offentliga rummet, att förändra det, är en typ av politisk mobilisering och kamp. Detta kan koppas till diskussionen om staden som rättighet och tillgången och tillträden till offentliga platser. Det handlar om hur offentliga platser kan upplevas och vilken tillgång olika människor ges till dessa platser. Offentliga platser behöver enligt Massey (1994) teoretiseras som resultatet av sociala relationer som vanligtvis är både motstridiga och ojämlika, en så kallad maktgeometri. Platser är alltså resultatet av olika och ibland icke samstämmiga relationer och sociala identiteter. Johanna uppfattar det som att ICA är den starkare parten vars ekonomiska intressen prioriteras över ungdomarnas intressen att vara på platsen. Detta visar på olika sociala relationer och hur dessa blir en del av förhandlingen av platsen. Detta ifrågasätts och socialarbetarna lyfter fram det faktum att Berga centrum också kan ses som just en trygg plats för ungdomar. Det visar på olika sätt att se på platsen, där olika aktörer har olika syn på vem som ska vara trygg där. Detta skapar en förhandling av platsen, där olika perspektiv står emot varandra. En maktobalans görs tydlig. De olika relationerna på platsen är med och skapar platsen, genom att platsen förhandlas. ICA vill ha en tryggare plats och önskar en trygghetsöverenskommelse med kommunen. Interventioner görs och ungdomshänget i centrum flyttar, iallafall tillfälligt. Ungdomarna ser centrum som en trygg plats av olika anledningar och vill därför fortsätta hänga där men ungdomarna ses som skapare av otrygghet. Detta blir en del av hur Berga centrum och dess offentliga miljö förhandlas och socialarbetarna blir en del av den genom att positionera sig i denna diskussion. De positionerar sig i relation till ICAs och säkerhetsenhetens förståelse av trygghet och intar en position där de kan lyfta fram ungdomarnas perspektiv. Även Sara diskuterar hur olika intressen styr hur Berga centrum ska få användas:

”I grund och botten handlar det om, det är att företagarna, näringslivet är oroliga, kommer vi förlora kunder nu? Folk vill inte komma hit och handla och då måste vi göra oss av med problemet så att vi fortfarande kan tjäna pengar. I grund och botten så handlar ju allting om politik och pengar.”

Sara menar likt Johanna att det är kampen om kunder och att tjäna pengar som blir det dominerande intresset när tryggheten i Berga centrum diskuteras. Att ha ett tryggt centrum menar de genererar fler kunder från olika delar av staden och detta intresse gör att ungdomarna som använder Berga centrum som sin mötesplats blir oönskade. Massey (2005) menar att det offentliga rummet är resultatet av olika konflikter och kräver förhandlingar. Detta visar sig tydligt i dessa exempel där det finns en motstridighet i användandet och tillgången till platsen. Socialarbetarna uppfattar denna motstridiga bild som ojämlik och försöker lyfta fram

ungdomarnas perspektiv i olika sammanhang där tryggheten i Berga centrum diskuteras. Enligt Massey (2005) finns det en utbredd oro över minskningen av offentliga miljöer i staden där den kommersiella privatiseringen av platser, såsom exempelvis köpcentrum, innebär att kontroll över dessa platser hamnar i händerna på icke-demokratiskt valda ägare. Detta kan då innebära en uteslutning av personer på dessa platser då de inte anses vara legitima besökare eftersom de inte ses som potentiella kunder. Detta går att applicera på situationen i Berga centrum, där ungdomarna anses skapa otrygghet och blir därmed icke önskvärda på platsen i jakten på att vinna tillbaka kunder till centrum och skapa ett attraktivt centrum. Trygghet görs till en viktig aspekt när staden utvecklas och styrs likt Harveys (1989) resonemang om entreprenörstaden som ska attrahera nya investerare och invånare. Det blir utifrån det perspektivet viktigt att framställa staden som en konkurrenskraftig stad som är attraktiv att leva och bo i. Då blir trygghet en viktig aspekt för att locka människor till stadsdelen, både som vill handla och bo.

Socialarbetarna återkommer till att ungdomarnas perspektiv och behov av trygghet inte fångas upp och ser det då som deras ansvar. Johanna lyfter frågan vems perspektiv det är som tas i denna trygghetsdiskussion och menar att ungdomarnas röst och hur de upplever Berga centrum inte verkar vara av intresse i exempelvis den trygghetsöverenskommelse som ICA önskar och som kommunens politiker gett klartecken för. Johanna har därför initierat en direktkontakt mellan säkerhetsenheten och några ungdomar ifrån området. Att reagera på det som de anser vara en ojämlig maktfördelning när det kommer till hur den offentliga miljön i Berga centrum ska användas ses som en del av deras roll. Det blir för socialarbetarna viktigt att positionera sig med de som de uppfattar allra mest behöver det, ungdomarna. Detta görs tydligt i en diskussion som Johanna och Malin har om socialarbetarrollen där de frågar sig:

Vilka ska företräda ungdomarna och stå på deras sida om inte vi? Om vi som socialarbetare inte är fria utan bakbundna?

Malin och Johanna ser det som en viktig uppgift som socialarbetare har att föra fram de perspektiv som saknas. Att stå på de utsattas sida. Även på trygghetsworkshopen väljer socialarbetarna att lyfta fram ungdomarnas perspektiv. Att centrum är en plats som upplevs tryggt för ungdomarna och försöker på så sätt bredda perspektivet på trygghet i Berga centrum. På liknande sätt problematiserar en annan aktör det nya förslaget och menar att det kanske är bra att ungdomarna är i centrum, att det finns en plats för de där eftersom det är en publik och öppen plats med en genomströmning av människor som ser och rör sig på platsen. Detta kan ses som en ett sätt att ifrågasätta den ojämliga maktfördelning som råder i förhandlingen om vem som har rätten till platsen Berga centrum i framtiden, vem den planeras för. Att lyfta in ungdomarnas perspektiv från ett annat håll kan också påverka berättelsen om platsen där och då genom att vara ett perspektiv som blir rådande som andra berättelser behöver förhålla sig till. De relationer och förhandlingar som sker om och kring platsen kommer enligt Massey (2005) vara en del av hur platsen görs och förstås och därmed används.

Massey (2005) menar att det som gör offentliga platser till just detta är det faktum att dessa miljöer är förhandlade och omgivna av ojämliga sociala relationer. Den offentliga miljön är enligt Massey avgörande för demokratin, att ha tillgång till staden och dess platser, därför måste en vision om ett inkluderande offentligt rum hållas levande. Socialarbetarna som jag följt är inte särskilt förvånade över den makthierarki som finns i det offentliga rummet där ungdomar ses som skapare av otrygghet. Det känns igen. Men precis som Massey påtalar, så kan

socialarbetarnas återkommande ifrågasättande och kritiska blick på användandet av det offentliga rummet vara deras sätt att hålla fast vid visionen om en inkluderande offentlig miljö. Lefebvre (1983) menar att medborgare ska ha rätt till sin stad, att ha rätt att ta den i anspråk på sitt sätt även om det inte innebär precis så som platsen var tänkt att användas eller uppfattas. Socialarbetarnas roll kan ses som ett sätt att möjliggöra ungdomarnas användning av platsen, genom att göra deras perspektiv på att hänga i centrum synligt, även när detta innebär att platsen inte används på det sätt som den planerats för.

Det ifrågasättande och det kritiska avståndstagande som socialarbetarna gör gentemot det rådande trygghetsarbetet i Berga centrum kan också ses som viktigt ur ett socialt hållbarhetsperspektiv då de väljer att lyfta fram ungdomarnas perspektiv och behov av trygghet. En grupp vars tillgång till platser i den offentliga miljön minskar tydligt samtidigt som den offentliga miljön anses vara viktig för ungdomars hälsa och framtida engagemang för sin omvärld. (Boverket, 2019). Att då som socialarbetare inta rollen som ifrågasättare i denna typ av områdesutvecklingsprocesser kan då bli ett viktigt bidrag för en mer hållbar utveckling. Där en kritisk röst och den friktion som emellanåt skapas mellan socialarbetarna och andra aktörer i området kan vara viktig för att utmana det dominerande perspektivet på trygghet och berättelsen om Berga centrum. Detta för att påverka att det också ska finnas platser där ungdomar kan ses utan krav på prestation och konsumtion. Ur ett demokratiskt perspektiv är det såklart, som vi ser ovan, viktigt att ungdomar får tillgång till det offentliga rummet som kan vara en del av att känna sig inkluderad i samhället.

I detta kapitel har jag velat visa hur tryggheten i Berga centrum förstås av olika aktörer och hur platsen förhandlas med olika gruppers behov av trygghet i åtanke. Detta med fokus på hur socialarbetarna förstår trygghet och hur de också blir en del av förhandlandet och skapandet av platsen genom några olika exempel på samhällsplanerande sammanhang och områdesutvecklingsprocesser där socialarbetarrösten finns med.

Referenser

- Boverket. (2019). *Bostäder och platser för ungdomar- Lägesrapport till ungdomspolitiken*.
- Burcar, V., & Wästerfors, D. (2007). *Lugnt på stan?: en studie av trygghetsarbete i Landskrona centrum I: Network for Research in Criminology and Deviant Behaviour at Lund University*.
- Ferlander, S., & Karlberg, E. (2023). Social hållbarhet i Flemingsbergs fysiska miljö: Sammanställning och analys av medborgardialoger i Flemingsberg, 2010–2022. I *Inkluderande stadsutveckling i Flemingsberg*. Huddinge: Södertörns högskola.
- FN. (2023). Globala målen för hållbar utveckling.
- Forkby, T., & Örnlin, H. (2023). Socialtjänstens arbete i utsatta områden. In B. Blom, M. Eriksson, & M.-L. Snellman (red.), *Socialtjänstens arbete med social hållbarhet*. Lund: Studentlitteratur.
- Harvey, D. (1989). From Managerialism to Entrepreneurialism: The Transformation in Urban Governance in Late Capitalism. *Geografiska Annaler. Series B, Human Geography*, 71(1), 3-17. doi:10.2307/490503
- ICAfastigheter. (2021). Gemensam satsning för att utveckla Berga centrum i Linköping.
- Jacobs, J. (1961/2000). *The death and life of great American cities / Jane Jacobs*. I: Pimlico.
- Lefebvre, H. (1983). *Staden som rättighet* (1. uppl. ed.): Bokomotiv.
- Lefebvre, H. (1996). *Writings on cities*. Cambridge, Mass.: Blackwell.
- Linköpingskommun. (2022). Berga - Laken 3 och 5 med flera (Berga centrum).
- Massey, D. (1994). *Space, Place, and Gender*. Minneapolis, UNITED STATES: University of Minnesota Press.
- Massey, D. (2005). *For space*. London: SAGE.
- Mitchell, D. (2003). *The right to the city : social justice and the fight for public space*: Guilford Press.
- Regeringen. (2023). Agenda 2030 | Mål 11 | Hållbara städer och samhällen.
- Tahvilzadeh, N. (2015). *Socialt hållbar stadsutveckling? : Stadsdelsnämnderna, stadsutvecklarrollen och sociala konsekvensanalyser i planeringen av Göteborgs stad*: Förvaltningshögskolan, Göteborgs universitet.
- www.mötesplatssocialhållbarhet.se. (2022). Vad är social hållbarhet för oss?